

Handläggare
Mikael Lindell
Telefon: 08-508 28 185

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
p.

Miljön i Stockholm 2015 – En rapport om stadens miljötilstånd och miljöutveckling det senaste decenniet

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna anmälan av Miljön i Stockholm 2015
2. Miljön i Stockholm ska, vid sidan om lagstiftning och uppdrag i budget, utgöra ett kunskapsunderlag till verksamhetsplaneringen.
3. Aktualisering av Miljön i Stockholm ska fortsättningsvis ske med fyra års intervall med nästa avrapporteringstillfälle år 2019

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Enhetschef

Sammanfattning

Rapporten miljön i Stockholm 2015 beskriver miljötilståndet och miljöutvecklingen i staden med fokus på förändringar under det senaste decenniet. Rapporten beskriver också vilka källor och orsaker som påverkar miljön lokalt eller globalt. Utgångspunkten för tillståndsbeskrivningen är dels de lagreglerade miljö kvalitetsnormer och gränsvärden som ska uppnås i staden och dels nationella miljö kvalitetsmål och andra nationella eller europeiska miljömål.

Syftet är att utredningen ska fungera som ett grundläggande kunskapsunderlag för miljö- och hälsoskyddsnämnden vid verksamhetsplanering och prioritering. Vidare är målsättningen att rapporten ska användas som underlag vid framtagande av stadens nya miljöprogram för perioden 2016-2020.

Miljöförvaltningen har tidigare redovisat liknande miljö- och hälsoutredningar. Den senaste genomfördes 2012. För att förtydliga kopplingen till miljöprogrammet har nya kapitel lagts till som behandlar trafik, energi och avfall. Dessutom har ett kapitel om

livsmedel lagts till för att på ett bättre sätt spegla hela miljöförvaltningens verksamhetsområde. Rapporten omfattar nu avsnitt om klimat, luft, mark, vatten, natur, bebyggd miljö, kemikalier och miljögifter, trafik, energi, avfall och livsmedel.

Rapporten visar bland annat att:

- De globala klimatförändringarna märks även i Stockholm. Stockholm hade 2014 sitt varmaste år sedan mätningarna startade och medeltemperaturen har hittills ökat med drygt en grad jämfört med referensperioden 1961-1990. Utsläppen av växthusgaser i Stockholms stad per invånare har nära på halverats sedan 1990 som en följd av minskad användning av fossila bränslen för uppvärmning. Samtidigt utgör dessa utsläpp en allt mindre del av stockholmarnas totala växthusgasutsläpp sett ur ett konsumtionsperspektiv.
- Luften i Stockholm har blivit mycket bättre. Miljökvalitetsnormerna för partiklar, PM10, klarades 2014 för första gången i innerstaden men överskreds marginellt vid Essingeleden. För kvävedioxider har den positiva trenden med utsläppsminskningar avtagit de senaste åren och miljökvalitetsnormerna överskrids fortfarande.
- Kunskapen om markföroreningar ökar genom Länsstyrelsen inventeringsarbete. Staden har 150 potentiellt förorenade områden och det finns behov av fördjupade undersökningar och åtgärder för att förhindra att miljögifter sprids. Grundvattnet har generellt dålig status främst på grund av tidigare industriverksamhet i staden. Mätningar visar dock en positiv utveckling för vissa ämnen.
- Vattendirektivet ställer höga krav på att omfattande åtgärder genomförs för att stadens vatten ska uppnå god status. Idag klarar endast en fjärdedel av stadens vattenförekomster miljökvalitetsnormerna för god ekologisk status respektive god kemisk status. De största problemen är övergödning och förhöjda halter av miljögifter. En stor del av föroreningsbelastningen kommer från dagvatten.
- Stockholm har jämfört med andra storstäder en rik tillgång till varierad natur. Samtidigt är behovet av mark stort för den växande staden. Ny bebyggelse har minskat grönytan med två procent på tio år. Exploatering har även skett inom ekologiskt särskilt betydelsefulla områden. För att skydda delar av grönstrukturen har fyra nya naturreservat bildats under den senaste tioårsperioden. Ytterligare reservat planeras.

- I den bebyggda miljön finns många riskfaktorer som kan påverka hälsan. Buller är den miljöstörning som drabbar flest personer och är därför särskilt prioriterat. Färre utsätts idag för höga trafikbullernivåer på grund av att nya bostäder har bättre ljudisolering och att åtgärder har genomförts för att avskärma bullret. Radon i bostäder är fortfarande ett problem i Stockholm men allt fler undersöker och åtgärdar byggnader med förhöjda halter.
- Staden har på senare år utvecklat miljöövervakningen av miljögifter. Mätningar i Stockholm visar på förhöjda halter av många miljögifter. Miljökvalitetsnormer och gränsvärden för ytvatten, fisk och sediment överskrids i flera fall. Diffusa utsläpp relaterade till användning av varor och material har ökat i betydelse.
- Trafiken har en stor miljöpåverkan men utvecklingen är positiv i många avseenden. Allt fler väljer att åka kollektivt eller att cykla. Bilåkandet har minskat något både totalt inom staden och gällande stockholmarnas totala bilresande. Andelen miljöbränsle har ökat betydligt och är uppe i 17 procent av försäljningen i Stockholms län.
- Den totala energianvändningen i Stockholm har ökat marginellt trots att befolkning ökat betydligt mer. Mätt per person minskar därmed energianvändningen något. Andelen förnybara bränslen har ökat och staden uppnår redan nu EU:s mål att hälften av den totala energianvändningen ska vara förnyelsebar.
- Avfallet behandlas allt mer utifrån den så kallade avfallshierarkin vilket innebär att mindre avfall går till soptipp och förbränning och mer till återvinning eller återanvändning. Avfallsmängden per person minskar år för år och andelen matafall till biologisk behandling har ökat och är nu uppe i 15 procent. Samtidigt finns en stor potential att öka återvinningen ytterligare och staden planerar för en ny sorteringsanläggning.
- Stockholm har överlag en god livsmedelssäkerhet och miljöförvaltningens tillsyn visar på förbättringar inom skola och omsorg och bland livsmedelsgrossister. För restauranger och butiker syns ingen förbättring. Dricksvattenkvaliteten är god men det finns orsak att fortsatt bevaka kvaliteten, öka skyddet och förbättra reservvattenkapaciteten.

De fakta som redovisas är till stor del även publicerade på Stockholms miljöbarometer – stadens webbplats för information om miljötillståndet. Där finns ofta ytterligare mätdata och underlag för den som vill fördjupa sig. <http://stockholm.se/miljobarometern>

Bakgrund

En miljö- och hälsoutredning som identifierade de viktigaste källorna till miljöpåverkan i Stockholm togs fram som underlag för att formulera relevanta och operativa mål till Stockholms miljöprogram 2002-2007. Under 2006 uppdaterades utredningen och kompletterades med ett värderingverktyg för att bedöma och sätta poäng på påverkansfaktorer och källor. I Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhetsplan för 2007 slogs fast att ”Miljö- och hälsoutredningen fortlöpande ska aktualiseras samt att databas- och webbverktyget Miljöbarometern utvecklas för en rationell hantering av materialet.” I linje med nämndens mål har förvaltningen sedan dess kontinuerligt uppdaterat värderingsunderlaget. Miljö- och hälsoutredning 2011 utgjorde ett av underlagen vid framtagandet av Stockholms miljöprogram 2012-2015. Den senaste utredningen rapporterades i september 2012. Då beslutade nämnden att rapporteringsperioden för utredningen skulle ske vart tredje år med nästa avrapporteringstillfälle år 2015.

Under 2014 utvärderades arbetet med miljö- och hälsoutredningen. En ny inriktning föreslogs - en rapport om miljötillståndet i Stockholm. Poängvärderingen föreslogs utgå till förmån för mer kvalitativa bedömningar inom respektive kapitel. I verksamhetsplanen för 2015 beslutade nämnden att en sådan rapport skulle tas fram till stöd för arbetet med miljöprogram och tillsynsarbete. Målet med arbetet har varit att ta fram en rapport som i högre grad än tidigare återspeglar alla miljöförvaltningens arbetsområden och som i högre grad än tidigare ska användas som underlag för stadens miljöarbete.

Lösningen blev att acceptera en friare struktur där dispositionen kan se lite olika ut inom olika kapitel. Poängvärderingen av källor och påverkansfaktorer togs bort till förmån för mer kvalitativa bedömningar inom respektive kapitel. I arbete ingick att bredda utredningen så att den skulle kunna användas som kunskapsunderlag inom fler verksamhetsområden. De senaste utredningarna har haft de nationella miljökvalitetsmålen som grund för kapitelindelningen och därmed har frågor om livsmedelssäkerhet inte ingått. Den tidigare dispositionen medförde också att avfallsfrågorna knappt syntes i utredningen. Därför breddades utredning med nya kapitel om livsmedel respektive avfall. För att tydliggöra kopplingen till miljöprogrammet har även kapitel om trafik och energi lagts till.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningens verksamhet bör prioriteras så att den ger bästa möjliga miljönytta. I verksamhetsplaneringen är det därför väsentligt att ha tillgång till ett uppdaterat kunskapsunderlag om miljötillståndet i staden och om vilka källor som främst påverkar miljön. De nationella miljökvalitetsmålen är en naturlig grund för en sådan miljötillståndsbeskrivning men behöver kompletteras för att täcka upp hela förvaltningens verksamhet.

Den nya rapporteringsformen ”Miljötillståndet i Stockholm” är tänkt att både tjäna som beskrivning av miljösituationen i Stockholm och utgöra kunskapsunderlag för Miljö- och hälsoskyddsnämnden och för prioriteringar vid framtagande av Stockholms miljöprogram.

Förvaltningen föreslår att utredningen ska uppdateras vart fjärde år och att en ny rapport presenteras nästa gång i början av 2019. Det är en fördel att rapporten har samma periodicitet som miljöprogrammet och mandatperioden så att nästa rapport, liksom denna, kan presenteras inför revideringen av kommande miljöprogram och som kunskapsunderlag för nästa Miljö- och hälsoskyddsnämnd.

Bilagor

1. Miljön i Stockholm 2015 – Tillstånd och utveckling